

An Gàidheal Ùr

A' RIOCHDACHADH NA COIMHEARSNACHD GHÀIDHLIG

Fon 01851 706877 Facs 01851 706467

An t-Ogmhios, 2005

www.an-gaidheal-ur.co.uk

Aireamh 91

Taobh a-staigh
pàipear na mìos
seo:

Fèis Cheilteach
Innse Gall

duilleag 6/7

Plana airson baile
ùr Gaidhealach

duilleag 3

Fèis chultarail nan Eilean Siar

Bu chòir fèis shònraichte a chur air dòigh sna h-Eileanan an Iar airson cultar àraidh na sgìre a chomharrachadh — coltach ris mar a tha tachairt ann an 2007 airson sgìre mòr-thìr na Gaidhealtachd.

Tha daoine anns na h-eileanan beagan mì-thoilichte nach eil càil dhen airgead no dhen bhuanachd bho Fèis Cultar na Gaidhealtachd ann an 2007 dol a thighinn tarsainn a' Chuain Sgìth, gu h-àraidh agus an tachartas cho ceangailte ri cànan is eachdraidh nan Gaidheal.

Le sin gu mòr nan inntinn, chaidh iarrtas a chur air adhart gum bu chòir an aon rud a chur air dòigh sna h-eileanan sna bliadhnaichean ri thighinn.

Thuir Ailig Dòmhnallach, neach-gairm Comhairle nan Eilean Siar, gun robh e fìor a ràdh nach eil càil gu bhith ga chur air adhart sna h-eileanan agus air sgàth sin gum biodh e na dheagh smuain rudeigin sònraichte a stèidheachadh iad fhèin.

Agus thuirt àrd-oifigear, Comunn na Gàidhlig, Dòmhnall Màrtainn: “Tha mi smaoinichadh gur e deagh rud a bhiodh ann seach nach eil e coltach gum bi e comasach tachartasan sam bith bhith anns na h-eileanan an lùib 2007 air a' Ghaidhealtachd.

“Bheireadh e cothrom iomhaigh cultar sònraichte nan eilean a thogail agus fhoills-eachadh chan ann a-mhàin a-muigh bho na h-eileanan ach cuideachd thall thairis. Carson nach deigheadh ceangalan a dhèanamh le Alba Nuadh, Èirinn 's eile? Cuideachd bu chòir a thoirt dha na sgoiltean 's an colaistean againn fhìn.”

A rèir Mhgr Mhàrtainn dh'fhaodar an sgeama a cheangal ris a' Mhòd Nàiseanta Rìoghail agus dh'fhaodar cultar gach sgìre far an tèid an fhèis a chumail air a' bhliadhna sin a chomharrachadh.

A' sìneadh làmh chathrannais

Tha Màiri Dhòmhnallach air mòran tlachd fhaighinn bho bhith a' cuideachadh daoine bochd ann a Malawi

Dealbh: Dòmhnall MacLeòid (An t-Albannach)

Ban-Uibhisteach an teis mheadhan oidhirp cuideachaidh do Mhalawi

Tha Alba mar dhùthaich air oidhirp shònraichte a chur romhpa airson dùthaich bho chd ann an Afraga a chuideachadh — ach tha boireannach à Uibhist fada air thoiseach air càch a-thaobh cobhair a thoirt do shluagh na dùthcha sin.

Tha dà bhliadhna bho chaidh Màiri Dhòmhnallach bho Loch Aineoirt gu ruige Malawi, a tha na laighe gu tuath ri Afraga a Deas agus ri taobh Mozambique.

Mar a bu dual dhith, fhuair i togail nuair a dh'fhoillsich a' Chìad Mhinistear ann an Riaghaltas na h-Alba, Jack McConnell, gun robh iad dol a chur iomairt chathrannais air dòigh airson an dùthaich a chuideachadh.

Tha Màiri ag ràdh gu bheil fìor fheum air a leithid, oir gu bheil an galar sgriosail, Aids, gu math bitheanta agus ag adhbhrachadh an uabhas de thrioblaid is bàs. Tha mu 500,000 leanabh san dùthaich air am fàgail às aonais phàrantan tron tinneas gach bliadhna.

Thathas ag iarraidh air sluagh na h-Alba an làmh a chur nam pò-

caidean airson sluagh Malawi a chuideachadh. Aig ìre Riaghaltais thèid cuideachadh a thoirt don dùthaich airson nithean mar na seirbheisean slàinte agus foghlam aca a leasachadh.

A' foillseachadh na h-iomairt, thuirt Mgr McConnell: “Tha mi airson a dhèanamh glè shoilleir. Chan e stòras a tha seo aig am bi smachd aig ministearan no luchd-poileataigs. Cuiridh e luach ri na h-iomairtean agus na h-oidhirpean cathrannais anns a bheil Alba an sàs an-dràsta.

“Nuair a tha buidhnean no daoine airson taic a thoirt gu dìreach bidh e cho furasta ri càil sin a dhèanamh. Nì an cuideachadh eadar-dhealachadh, ach bidh an cuideachadh fada nas motha ma bhios ar n-oidhirpean san Riaghaltas ag obair gu dlùth ris an stòras nàiseanta seo — agus an iomadh duine eile a tha ag obair ann am Malawi.”

Cha robh Mgr McConnell a' bruidhinn mu dheidhinn Màiri gu pearsanta, ach dh'fhaodadh e bhith. Bha i ag obair am measg òi-

gridh ann an Dùn Èideann airson grunn bhliadhnachan nuair a roghnaich i dhol a-nall thall-thairis agus i rinn air Malawi — fada mus do nochd McConnell agus gu leòr eile ùidh sa gh-nothaich.

“Tha a' chuid as motha de dhaoine gu math bochd,” dh'in-nis i dhan Ghaidheal Ùr bho oifis Bhuidheann nan Seirbheisean Saor-thoileach a tha stèidhichte san dùthaich. “Sa chumantas chan eil daoine faighinn ach nas lugha na dolar san là de thuarastal, ged a tha cuibhre-ann beag dhen t-sluagh a tha glè mhath dheit. Chan eil iad idir a' smaoinichadh mu dheidhinn na thachras dhaibh san àm ri teachd, tha iad ro thrang a' lorg biadh a chumas beò iad an-dràsta.”

Uile gu lèir tha còrr air 12 millean duine a' fuireach ann an Malawi, nach eil mòran nas motha na Alba a-thaobh meud. Chan eil dùil aig a' chuid as motha de dhaoine a bhith beò thairis air 37 agus tha còrr air an dàrna leth fo ìre oifigeil na bochdainn.

Ach, tha Màiri ag ràdh: “An taca ri dùthchannan eile ann an Afraga tha e sàbhailte. Chan eil cogadh sam bith ann. Tha na daoine cho càirdeil, ged nach eil e cho furasta ri sin faighinn buileach faisg orra — rudeigin coltach ri na h-eileanaich tha mi a' creidsinn.”

Sna beagan làithean a dh'fhalbh tha dìthis Albannach eile air tòiseachadh ag obair còmhla ri, “ach tha gu leòr Albannaich eile ann a-nis a' dèanamh diofar rudan”.

Thuir Màiri: “An rud a tha air a bhith fìor mhath dhòmhsa 's e na tha mi air ionnsachadh mu dheidhinn na dòigh-beatha aca. Tha thu air do fhìor bhogadh san dòigh-beatha aca. Tha an t-eòlas cho beartach 's nach urrainn dhut airgead a chur ris. Sin as coireach gu bheil mi a' fuireach an seo. Tha mi ga fhaighinn duilich a thighinn dhachaigh.”

Ma tha sibh airson taic a thoirt dhan iomairt ann an dòigh sam bith cuiribh fòn gu 0845 848 9804.

TOG
FEAR
AN-DIUGH
AN ASGAIDH

Fìor dhragh mu choinneimh bile an Riaghaltais air croitearachd

Tha mòran dhraghan air nochdadh mu na h-atharrachaidhean a tha Riaghaltas na h-Alba a’ moladh a thoirt air croitearachd agus grunn dhaoine ag ràdh gun toir iad fìor chrionadh air a’ ghnìomhachas.

Tha a’ chuid as motha dhen iomagain mu choinneimh rùn an Riaghaltais airson am fearann croitearachd fhosgladh a-mach gu barrachd na dìreach obair àiteachais.

Ma thèid gabhail ri Bile Ath-leasachaidh na Croitearachd mar a tha e bidh e ciallachadh nach bi aig croitearan ris an talamh a chur gu feum ann an cruth àiteachais, ach dìreach ann an dòigh “feumail”.

Thatar dhen bheachd gu lean seo gu daoine a bhith

cleachdadh fearann croitearachd airson airgead a dhèanamh dhaibh pèin, mar eisimpleir a bhith ga bhriseadh an-àirde agus ga reic airson làraichean thaighean.

Tha am Bile air fhaicinn air leth cudthromach airson croitearachd san àm ri teachd oir seo a’ chiad uair a thàinig atharrachadh sam bith air an lagh bho chaidh an Achd a tha ann an-dràsta a stèidheachadh ann an 1976.

Chuala buidheann chroitearachd Pàrlamaid na h-Alba fianais air a’ bhile bho choinn ghoirid agus chaidh a dhèanamh soilleir dhaibh gur e droch bhuaidh a bhiodh aig na h-atharrachaidhean.

Thuirt Alasdair MacIomhar, neach-gairm urra-

maichte Bunait Croitearachd na h-Alba, gur e oidhirp a bha seo cur às do chroitearachd.

“Dh’innis sinn dhan bhuidhinn gun robh am Bile a’ dol an t-slighe chearr agus an àite bhith dìon croitearachd agus ga ceangal gu cinnteach ri na sgìrean iomallach airson cothrom obrach agus cothrom còmhnaidh a thoirt dha daoine, ‘s ann a dhèanadh e an dearbh rud an aghaidh sin,” thuirt e.

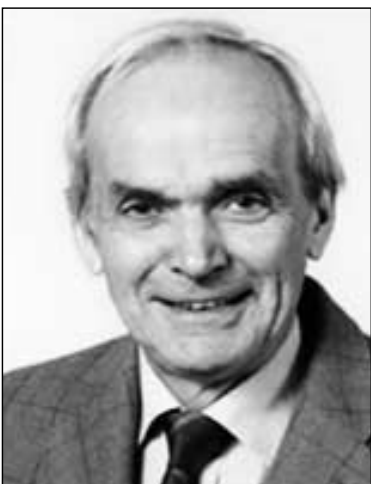
“Tha seo a’ toirt còirichean dha daoine a tha aca mar-thà, ach cha chuir e idir dìon air siostam na croitearachd. Tha seo a’ fosgladh an fhearainn gu cothroman airgid, le taic bhon lagh. Chan eil croitearan airson an siostam atharrachadh, ach bheir seo an cothrom dha daoine a tha mas fhìor nan

Iain Fearchar Rothach

croitearan a thighinn a-steach dhan t-siostam agus airgead a dhèanamh às. Bidh am fearann a’ cur thairis le taighean agus thig na mìltean airson an deagh bheatha fhaighinn agus gun sgeul air an deagh bheatha sin.”

Dh’aontaich am ball-pàrlamaid Iain Fearchar Rothach ris a’ bheachd agus gheall e gu feuchadh e ris a’ Bhile atharrachadh.

A’ rabhadh nan tigeach e air adhart mar a tha e gun cuireadh e às do chroitearachd, thuirt e: “Thug Achd 1976 an cothrom dha croitearan am fearann aca a cheannachd, ged nach do ghabh mòran aca an cothrom sin. An fheadhainn a ghabh cha tug iad leasachadh sam bith air an fhearann, agus cha do chleachd iad

Gluasad air a’ Ghàidhlig ann an oifis a’ choimisein

Tha oifis a’ Choimisein Eòrpaich ann an Alba air a ràdh gun toir iad barrachd àite dhan Ghàidhlig aon uair ‘s gum bi Achd Gàidhlig na h-Alba na lagh oifigeil.

Thuirt ceannard na h-oifise, Elizabeth Holt, gum biodh “dleastanas moralta” orra inbhe a’ chàinain a thogail taobh a-staigh obair na buidhne nuair a thig an Achd gu bith.

Tha geallaidhean Holt na dheagh naidheachd oir chan eil an Achd idir a’ toirt a-staigh buidhnean oifigeil nach eil fo smachd Riaghaltas na h-Alba, mar oifis a’ choimisein.

“‘S e seo rudeigin air a bheil sinn air a bhith a’ smaoinèachadh bho chaidh a ràdh rinn gur e rud math a bhiodh ann,”

thuirt i. An-dràsta tha sinn a’ smaoinèachadh, airson Breatainn air fad, barrachd a dhèanamh le grunn chànanan. Ach, a-thaobh Alba bhiodh Gàidhlig freagarrach oir ‘s i cànan dùthchasach na dùthcha.”

Sa chiad dol a-mach thuirt i gum feuchadh iad ri Gàidhlig a chur air an t-seirbheis eadar-lìn aca agus gum biodh leasachaidhean sam bith eile an urra ri dè a gheibheadh iad de dh’airgead airson a dhèanamh.

Dh’innis Holt nach robh cus de litreachas aig an oifis ga ullachadh a thuilleadh air an làrach-lìn, ach gun robh bileag-fiosrachaidh aca agus ‘s dòcha gum faighteadh air a’ Ghàidhlig a chur air an sin cuideachd.

Plana airson bàile mòr ùr a thogail aig tuath

Tha planaichean inntinneach air fhoillseachadh gus baile ùr a chruthachadh faisg air Inbhir Nis anns am bi còrr air 10,000 duine a’ fuireach.

‘S e Comhairle na Gaidhealtachd a tha air cùlaibh na sgeama agus iad ga fhaicinn mar fhreagairt air an duilgheadas a tha aca a-thaobh na fèill mhòir a tha air taighean mu thimcheall prìomh bhaile na sgìre.

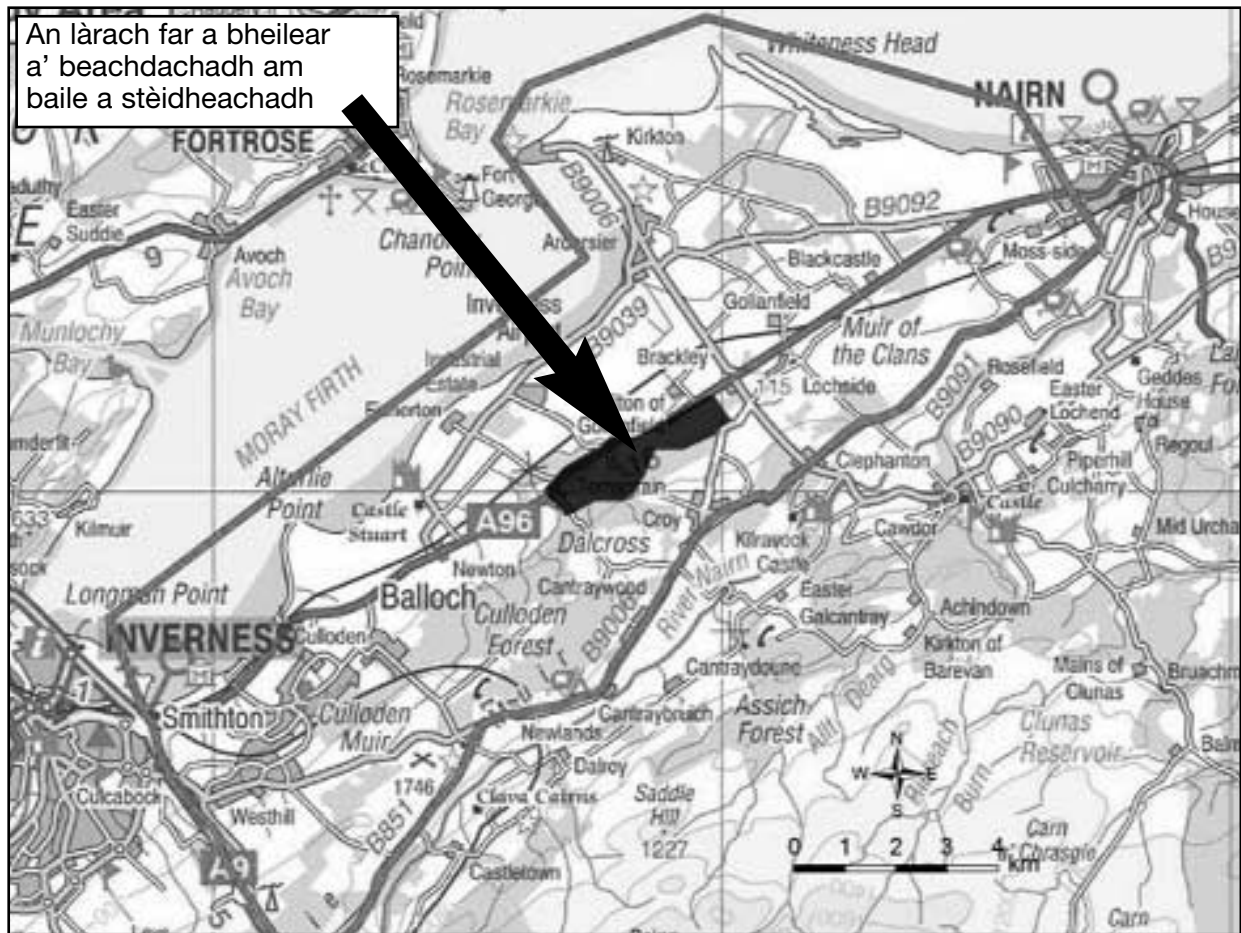
Tha an làrach a’ laighe air a’ phrìomh rathad eadar Inbhir Nis is Inbhir Narainn agus tha an sgeama air a cheangal ri leasachaidhean anns an t-siostam còmh-dhala, gu h-àraidh air a’ phrìomh rathad fhèin agus an rathad a-steach chun phort-adhair.

Dh’èirich an sgeama a-mach à sgrùdadh a chaidh a dhèanamh le eòlaichean an dèidh dha a thighinn am fol-lais gu feumar còrr air 10,00 taigh ùr a lorg eadar am baile is Inbhir Narainn ron bhliadhna 2017. Tha plana leasachaidh Inbhir Nis cuideachd a’ tomhais gum bi mu 30,000 duine a bharrachd a’ fuireach san sgìre ann an 40 bliadhna eile.

Thuirt an comhairliche Sandy Park, cathraiche comataidh leasachaidh na comhairle, gun deach innse dhaibh gum bu chòir coimhead ri taobh an ear a’ bhaile airson leudachadh sam bith.

“Tha stòras de dh’fhearann againn airson taighean airson grunn bhliadhnachan, ach feumaidh sinn ullachadh airson an ama ri teachd oir tha sgìre Inbhir Nis a’ sìor fhàs mar àite tarraingeach airson fuireach is obrachadh innte.

“Tha na h-oifigearan

planaidh againn a’ moladh gum bu chòir dhuinn leantainn air adhart agus àitean còmh-naidh ùr a chruthachadh eadar Inbhir Nis is Inbhir Narainn.”

Tha an talamh air a bheil iad a’ beachdachadh a’ phròiseact a stèidheachadh fo smachd Oighreachd Shiorrachd Mhoireibh agus tha iad-san air a ràdh gu bheil iad deònach ann am prionnsabal a thoirt seachad.

Tha aithisg nan eòlaichean cuideachd a’ moladh gum bu

chòir coimhearsnachd ùr a stèidheachadh air seann làrach gàrradh ola Àrd nan Saor airson mu 3,000 duine agus na bailtean a tha timcheall an sgìre an-dràsta a leudachadh airson 1,200 taigh ùr eile a ghiùlain.

Thatar ag aithneachadh gu bheil obair mhòr ri dhèanamh mus fhaic am moladh solas an là, gu h-àraidh ann a bhith leasachadh nam prìomh sheirbheisean — an dealan, gas, uisge agus òitreachas, a thuil-

leadh air na rathaidean.

Tha eaconamaidh Inbhir Nis air a bhith a’ sìor èirigh sna beagan bhliadhnachan a dh’fhalbh agus e a-nis air leth duilich taigh fhaighinn sa bhaile air prìs reusanta.

Ged a bhios mòran a’ toigail teagamh mu phlana na comhairle chan e seo idir a’ chiad uair ann an Alba a thatar air baile ùr a chruthachadh bho thùs. Chaidh Dùn Bhreatainn, Cille Bhrìghde an Ear, Baile Dhùn Lèibhe gu leir a

Tha a’ chomhairle an dòchas am baile ùr a stèidheachadh air a’ phrìomh rathad eadar Inbhir Nis is Inbhir Narainn

Leabhar ùr bho ghaisgeach a’ Mhòid

Chaidh leabhar ùr fhoillseachadh a tha a’ toirt cunntas pearsanta seachad air fear de ghaisgich a’ Mhòid Nàiseanta Rìoghail.

Tha an Dotair Brian Duxbury air a bhith an lùib na fèise còrr air 55 bliadhna agus bha e a’ clàradh nan òran agus nan cuirmean fad bhliadhnachan.

Chaidh na rinn a chur ri chèile ann an stòras mhòr agus thug e seachad an stuth aige dhan BhBC beagan bhliadhnachan air ais.

Tha e an-diugh 93 agus tha fìor chuimhne aige air na Mòdan thairis air na bliadhnachan.

Thuirt ceann-suidhe a’ Chomuinn, Aonghas

Dòmhnallach: “Tro dhìlsachd dhan chànan is dhan chultar tha an Dr Duxbury air goireas luachmhor a thoirt dhuinn nach dòcha a bhiodh idir againn mura biodh e.”

Tha an leabhar aige, ‘Highlander by Election’, ri fhaighinn bho oifisean a’ Chomuinn aig prìs £5.

Hebridean Jewellery

Airson gibht a cheannach dha cuideigin no airson beagan fèin-riarachadh fhaighinn à bhith a’ ceannach, cha tèid sibh ceàrr ma thadhalas sibh air bùth Hebridean Jewellery aig 63 Sràid Chrombail.

Tha gu leòr againn dhan cheannaiche bho seudaireachd òir is airgid deànte an Uibhist is taghadh bho chompanaidhean eile gu leabhraichean air iomadh cuspair, CDan le ceòl Ceilteach agus taghadh farsaing de ghibhtean eile

Eisimpleir a’ laighe ann an obair nan daoine sàmhach

Cathaidh Màiri Nic a'Mhaoilein

Mar as trice bidh mi a’ seachnadh nam poileataigs, seach nach eil mòran suim agam san dòigh sa bheil ar dùthaich air a riaghladh. Chan eil mi idir ag ràdh nach eil diù agam, ach saoilidh mi nach eil e gu diofar sam bith dè bhios mi fhìn no mo nàbaidh no gu dearbh duine againn ag iarraidh, tha de chumhachd aig luchd nam poileataigs 's gun dèan iad mar a thogras iad fhèin.

Chan eil againn ach coimhead air Tony Blair airson sin a thuigsinn. O chionn bhliadhnanachan tha an àireamh a bhios a’ tighinn a-mach a bhòtadh air

lùghdachadh gu mòr, gu sònraichte nuair a thig e gu àm taghaidh Pàrlamaid na h-Eòrpa. Tha fios againn cò tha gar riochdachadh ann an Dùn Èideann agus an Lunnainn, ach cò tha a’ cur ar gnothaichean agus ar cùisean fa chomhair luchd-riaghlaidh na Roinn Eòrpa? Tha nàir orm aideachadh gur beag m’ fhios, chan ainmich mi iad air bàrr mo theanga, agus chreidinn nach eil mòran againn a tha cinnteach cò na buill-pàrlamaid Eòrpach a th’ againn.

‘S dòcha gu bheil sinn den bharail nach eil a’ bhòt seo a’ cunntadh cus co-dhiù, ach mas e sin do bheachd, tha thu air do mhòr mhealladh. Tha fios agus faireachdainn againn gu bheil buaidh agus smachd mhòr aig pàrlamaid na Roinn Eòrpa thairis òirnn, faighnich dha na h-iasgairean agus na ciobairean ‘s cha bhith iad fada ga innse. Tha cùirt a’ cheartais Eòrpaich gu math cumhachdach, tha cuideachd sporran mòr airgid aca ga riaghladh air feadh gach dùthcha; airgead air an dh’fhuair a’ Ghaidhealtachd agus na h-eileanan cothrom chinn reamhair na maraig roimhe agus a thug piseach agus buannachdan mòr na lùib. Ach an dùil an robh beachd againn dìreach dè na cumhachdan a bha am bun-reachd ùr ris na chuir an Fhraing

agus an Òlaind an cùl anns an dà sheachdain a chaidh seachad a’ dol a thoirt do luchd-phoileataigs a’ Bhruiseil?

Chan urrainn dhòmhsa a ràdh ach mar a chluinneas mi agus na leugh mi roimhe sna pàipearan an-uiridh, agus cuid aca, gu sònraichte an Daily Mail, a’ toirt rabhadh gun toireadh Tony Blair seachad còirichean ar dùthcha, gun beachdan an t-sluaigh fhaighinn agus bidh e inntinneach fhaicinn dè nì e a-nis, agus dà dhùthaich a bha o thùs anns an Aonadh Eòrpach air bhòtadh an aghaidh na bun-reachd. Chan eil math dhuinn seo a leigeil seachad òirnn, tha e cudthromach do dh’Alba na bhios de chumhachd aig a’ Bhruiseil os ar cinn.

Seach gu bheil mi gam chall fhìn aig na naidheachdan idir, tha cho math sùil aithghearr a thoirt air laochan ainmeil eile. Cò ach Bob Geldof, a tha a’ toirt fìor cheann goirt do phoilis Dhùn Èideann andrasta fhèin. An seòrsa duine th’ ann an Geldof, tha e duilich a dhèanamh a-mach an e gaisgeach no bleagairt a th’ ann. Tha fios gu bheil daoine ag èisteachd nuair a bhruidhneas e, ged is iomadh facal crost a tha na chòmhradh! Tha fios cuideachd gu bheil e air mòran feum a dhèanamh airson airgead a thogail airson nam bochdan, agus tuigidh mi carson

Bàrd Sgitheanach air Duais Eadar-nàiseanta a chosnadh

Tha bàrd a tha a’ fuireach san Eilean Sgitheanach air duais mhòr a bhuan-nachadh aig farpais bhàrdachd eadar-nàiseanta ann an Èirinn. Choisinn Rob MacIlleChiar, a bha na Sgrìobhaiche aig Sabhal Mòr Ostaig, prìomh dhuais na farpais airson dàn ann an Gàidhlig aig an 16mh Fèile Filiochta, a chaidh a chur air bhonn le Comhairle Contae Dhun Laoghaire.

Tharraing an fharpais còrr is 6000 dàn ann an naoi cànanan, le Gàidhlig na h-Èireann, Beurla, Frangais, Gearmailtis, Cuimris is Gàidhlig na h-Alba nam measg.

Ged a bha an fharpais air a sgeadachadh le dàin bho sàr bhàird na Gàidhlig, ‘s i bàrdachd Roib a thàinig am bàrr is fhuair e 800 Euro mar dhuais. Am measg

nam bàrd eile bha Meg Bateman a fhuair an dàrna duais is bha Aonghas Dubh MacNeacail, a bha na sgrìobhaiche Albannach na Bliadhna, san treas àite.

Tha na bàird sin a’ daingneachadh nan ceanglaichean làidir eadar Sabhal Mòr Ostaig is an fharpais seo tha Bateman na h-òraidiche aig a’ Cholaiste Ghàidhlig is b’ àbhaist Aonghas Dubh a bhith na sgrìobhaiche anns an dearbh àite. Bhon a chuir Fèile Filiochta duais Ghàidhlig air chois, chan eil ach aon bhàrd ann a shoirbhich aig nach robh ceangal ris an t-Sabhal.

A-thaobh an 800 EURO a bhuannaich e “s ann air èiginn a phàigh e airson na ticeid a thighinn a dh’fhaighinn na duais,” thuirt e. “Ach thug an turas air fad tlachd is toileachas dhomh.”

Tha obair an sgrìobhadair a’ faighinn taic-airgid bho Chomhairle Ealain na h-Alba. Thuirt Gavin Wallace, a tha os cionn Litreachas aig a’ chomhairle: “Tha an sgeama seo na dheagh chothrom dhaibh an cuid sgrìobhadh a leasachadh a bharrachd air a bhith ga bhrosnachadh taobh a-staigh na coimhearsnachd fhèin agus tha sinn fìor thoilichte mun duais aig Rob.

Rob MacIlleChiar

TIGH DEARG HOTEL

Ma thig sibh gu ar n-eilean àlainn a choiseachd mìltean de thràighean neo-mhìlte, a dh’iasgach ann an aon de ar mìltean de lochan fìor-uisgeach, a thadhal air ar tèarmann-eun a tha ainmeil air feadh an t-saoghail no gar bogadh fhèin ann an ceòl is cultar an eilein seo ann an Innse Gall gheibh sibh na leanas anns an taigh-òsta seo:

Sàmhchair, Sith, Suaimhneas agus Fois!.

A’ FOSGLADH AS T-SAMHRADH 2005, THA AN TAIGH-ÒSTA MAISEACH SEO A’ TABHANN SEALLAIDHEAN ÀLAINN BHO LOCH NAM MADADH GU MUIR, 8 SEÒMARAN-CADAIL DÙBAILTE/SEÒMARAN CÀRAID, REASDRAINN ÙR, SEÒMAR-BÀIR COFHURTAIL, GÀRRADHEAN DEALBHTE ÀITEACHAN-ITHE DEACTE A-MUIGH

Anns a’ Chlub Athais taobh a-staigh an taigh-òsta tha lann lùth-chleas le **Cràdhshlatan, Baidhsagalan , Innealan-iomraidh,Trèanair Ughach** agus **Ioma-Lann Lùth-chleas.**

Anns a’ chlub athais tha **Taigh-fallais** agus **Rum toit** far am faigh sibh air fois a ghabhail is far am fàg buannachdan na teodhachd sibh a’ faireachdainn foistinneach is saor bho uallach!

AIRSON TUILLEADH FIOSRACHAIDH IS FIOSRACHADH MU LEABHRACHADH CUIRIBH FIOS GU:

TIGH DEARG IS CLUB ATHAIS, LOCH NAM MADADH, UIBHIST A TUATH, HS6 5AE FÒN: 01876500700

POST-D: tighdearghotel@aol.com www.tighdearghotel.co.uk

Fàs Mòr Ìle

Manaidsear Pàirt-ùine Ionad Cùram-Cloinne
Tuarastal suas gu £15,000 sa bhliadhna

3 Neach-cuideachaidh Làn-thìde Ionad Cùram-Cloinne
(Roinn-obrach ceadichte) - Tuarastal suas gu £7.50 san uair

Bidh Fàs Mòr Ìle na chompanaidh ùr a bhios a’ ruith an ionad cùram-cloinne aig Ionad Chaluim Chille Ìle. Gheibh suas ri 16 clann eadar 0 is 5 bliadhna a dh’aois cùram tro mheadhan na Gàidhlig ann. Bidh Fàs Mòr Ìle fosgailte 5 làithean san t-seachdain, 50 seachdain sa bhliadhna.

‘S e cothrom dha-riribh a tha seo an t-ionad a chur air dòigh ‘s a thoirt gu ìre ann an togalach coimhearsnachd àlainn. Bidh gach tagraiche a thèid an taghadh làn misneachd is ùidh ann a bhith ag obair tron Ghàidhlig còmhla ri cloinn ‘s an teaghlachaichean. Bidh am Manaidsear mar-thà a’ stiùireadh sgioba cùram-cloinne ‘s ag obair còmhla ri proifeiseantaich eile. Feumaidh co-dhiù teisteanas N/SVQ3 (no a leithid) a bhith aig a’ Mhanaidsear ann an Cùram-Cloinne is Foghlam, agus bithear an dùil gum bi gach Neach-cuideachaidh co-dhiù a’ trèanadh chun an teisteanais seo. Feumaidh gach tagraiche a bhith an ìre mhath fìleanta sa Ghàidhlig cuideachd.

Ma tha ùidh agaibh anns na 4 dreuchdan seo, nach sgrìobh sibh thugainn le ur cunntas beatha. Ma tha ceistean sam bith agaibh mu na dreuchdan, cuiribh fòn gu 01496 810300.

Tagraidhean a-steach ro Dhihaoine 17 Òg-mhios 2005.

Tha co-ionannachd chothroman aig cridhe Ionad Chaluim Chille Ìle agus cuirear fàilte air iarrtasan bho gach roinn den choimhearsnachd.

An Rùnaire, Fàs Mòr Ìle, Ionad Chaluim Chille Ìle, Gartnatra, Bogh-Mòr, Eilean Ìle
PA43 7LN Fòn: 01496 810818/810300; Post-dealain: info@iccile.co.uk

Comhairle na Gaidhealtachd a' gabhail ceum air adhart

Tha Comhairle na Gaidhealtachd air plana Gàidhlig fhoillseachadh — a' chiad bhuidheann phoblach ann an Alba a tha air a leithid a dhèanamh bho chaidh Achd ùr na Gàidhlig a stèidheachadh.

Chaidh an roi-innleachd a chur air bhog le Peadar Peacock, am ministear ann an Riaghaltas na h-Alba air a bheil uallach airson a' chàinain.

Thuir e gum biodh e deònach toirt air buidhnean poblach eile na dleastanasan aca don Ghàidhlig a choileanadh ma dhiùltas iad sa chiad dol a-mach leithid de phlana a chur air dòigh iad fhèin.

Tha plana na comhairle ag amas air:

- àireamh luchd-labhairt na Gàidhlig sa Ghaidhealtachd àrdachadh

- brosnachadh agus taic a thoirt dhan chànan mar chànan

coimhearsnachd

- fàilte a chur air beartas na Gàidhlig agus mar a chuir i ri dualchas is cultar na Gaidhealtachd.

Thuir Mgr Peacock: “S e clach-mhìle a bha anns an Achd Ghàidhlig dhan chànan san àm ri teachd — ach cha robh ann ach tòiseachadh. Cuidichidh planaichean càinain, mar fear Comhairle na Gaidhealtachd, an cothrom a thoirt dha daoine a' Ghàidhlig a chleachdadh nam beatha làitheil.

“S ann tro bhith a' dèanamh cinnteach gu faigh daoine air an cànan ionnsachadh agus a chleachdadh as urrainn dhuinn a chumail beò san àm ri teachd ann an Alba ùr. Tha mi a' coimhead air adhart ri Comhairle na Gaidhealtachd fhaicinn a' leasachadh a' phlana nas fhaide airson coinneachadh ri comhairle a thig bho Bhòrd na Gàidhlig rè ùine.”

Ged a chaidh fàilte a chur air foillseachadh a' phlana chan eil fad sam bith bho dhiùlt comhairlichean Inbhir Nis, prìomh bhaile na Gaidhealtachd, soidhnichean dà-chànanach a chur suas sa bhaile.

Thuir iar neach-gairm na comhairle, Micheal Foxley: “Tha mi an dòchas gum bi am plana againn na eisimpleir agus na bhrosnachadh dha ùghdarrasan poblach eile. Tha cànan is cultar beartach aig a' Ghàidhlig agus tha i a' dol tro fìor ath-nuadhachadh sa Ghaidhealtachd.

“Tha sinne airson a bhith aig toiseach an ath-bheothachaidh seo, gu h-àraidh tro ar taic dha foghlam tro mheadhan na Gàidhlig, a thòisich an toiseach ann an 1985. Chaidh ar plana ulachadh ann an spiorad Achd na Gàidhlig agus tha e ag aithneachadh cho cudthromach 's a tha sinn a' faicinn brosnachadh a' chàinain agus a' chultair sa Ghaidhealtachd.”

Thuir cathraiche Bòrd na Gàidhlig, Donnchadh Fearghastan, gun robh iad ag amas air obrachadh ann an co-bhuinn leis a' chomhairle airson dèanamh cinnteach gum bi am plana soirbheachail.

“Tha Bòrd na Gàidhlig a' moladh Comhairle na Gaidhealtachd airson na rinn iad thairis air na bliadhnachan airson a' Ghàidhlig a neartachadh agus a bhrosnachadh agus cuideachd ann a bhith a' foillseachadh a' Phlana Chànain seo,” thuir e. “Tha seo a' daingneachadh cho dealasach 's tha a' chomhairle a thaobh na Gàidhlig agus tha sinn a' coimhead air adhart ris a' phlana fhaicinn ga chur an gnìomh agus a' Ghàidhlig a' fàs san sgìre.”

Peadar Peacock, na comhairlichean Micheal Foxley agus Hamish Friseal, agus Donnchadh Fearghastan bho Bhòrd na Gàidhlig

Clàr ùr bho luchd-ciùil fhèis ùir

Le clàr a' chiad Blas a-nise an ìre mhath ann an òrdugh, tha an ìre gu bheil e ag amas air òigridh thàlantach a chur na threis-mheadhain soilleir.

Tha an clàr airson Blas 2005 a' nochdadh mar a tha an cudthrom ga chur air òigridh le leithid còmhlain, Acadamh Bhaile Dhubhthaich, Gizzenbriggs, na Tasse Bandits, agus le luchd-ciùil a tha gan oideachadh aig Sgoil a' Chiùil Thraidiseanta aig an Àrd Sgoil ann am Ploc Loch Aillse. Rin cluinntinn cuideachd ann am Blas na bliadhna tha òigridh leithid Jenna Chuimeanach, Seumas Greumach, Calum Ailig Mac a' Mhaolain agus Lauren Nic Cholla. Bidh mòran luchd-ciùil eile a' gabhail pàirt, mar a thèid an fhèis air adhart, agus bidh cuid, a tha an-dràsta ceangailte ri caochladh fhèisean, a' nochdadh mar “Cèilidh trailers” an siud 's

an seo. A bharrachd air na nì iad mar luchd-ciùil, bidh òigridh bhon Ghaidhealtachd a' gabhail pàirt ann a bhith a' foillseachadh agus a' cur air dòigh na thachras, agus ann a bhith a' riochdachadh agus a' craoladh phrògraman rèidio.

Bhon chiad dol a-mach chunnacas Blas mar chothrom togail air soirbheachas nam fèisean thairis air fichead bliadhna. Mar sin, thathas an dòchas gum faigh an òigridh buannachd à bhith a' gabhail pàirt am-bliadhna.

“Tha sinn airson fèis a chruthachadh anns am faigh òigridh cliù coltach ri luchd-ealain sam bith eile”, ars' stiùiriche Blas, Brian O hEadhra. “Ged a bhios mòran aig a bheil deagh eòlas a' nochdadh ann am Blas, nam measg còmhlain eadar-nàiseanta, tha sinn air leth moiteil gu bheil na h-uimhir dhe ar n-òigridh gu bhith an sàs ann.

“S iadsan an fheadhainn ris am bi sinn a' coimhead anns na làithean ri teachd agus tha iad airidh air gabhail riutha cho math ri càch. Bidh òigridh cuideachd an sàs ann an obraichean eile aig an fhèis agus thèid aire shònraichte a thoirt do nas urrainn a bhith an làthair dhiubh-san aig a bheil ùidh ann an ceòl aig na bhios ann de chuirmean.”

Tha Jenna Chuimeanach, seinneadair òg Gàidhlig, làn aoibhneis mu a bhith a' gabhail pàirt am-bliadhna. “Do luchd-ealain òg, mar mise, tha Blas a' toirt cothrom math a bhith air an àrd-ùrlar an cuideachd feadhainn a tha gu math nas eòlaiche. Tha na bhios an làthair de dh'òigridh aig an Fhèis uabhasach fhèin misneachail agus tha e sgoinneil gum bi na h-uimhir ann bhon gheinealach òg de sheinneadairean 's luchd-ciùil.”

Prìomh Sgeulachdan na Mìos

Ceist mu chomasan a' bhùird

Tha Bòrd na Gàidhlig air a dhol às àicheadh ca-saidean nach urrainn dhaibh plana nàiseanta a dhealbairson foghlam tro mheadhan na Gàidhlig.

Chaidh uallach a bharrachd a chur air beulaibh a' bhùird nuair a thuir ministear na Gàidhlig ann an Riaghaltas na h-Alba, Peadar Peacock, gum biodh dleastanas orra roi-innleachd a chur air bhog dha foghlam air feadh na dùthcha.

Tha seo gu bhith a bharrachd air na dleastanasan a chaidh a chur rompha mar-thà, gu sònraichte plana nàiseanta a dhealbair dhan chànan, cuideam a chur air buidhnean poblach a thighinn an-àirde le poileasaidhean agus coimhead as dèidh airgead na Gàidhlig.

Dh'fhoillsich Comhairle na Gaidhealtachd gu bheil

teagamh aca mu dheidhinn ciar a gheibh a' bhuidheann air plana foghlaim a dhèanamh air muin nan rudan eile a tha aca ri choileanadh. Bha iad gu sònraichte a' cumail a-mach nach robh gu leòr luchd-obrach aca.

Thuir an iar neach-gairm, Micheal Foxley: “Dh'fheuch a' chomhairle ris a' bhile atharrachadh airson gum biodh foghlam Gàidhlig agus roi-innleachd nàiseanta foghlam Gàidhlig na dhleastanas air a' mhinistear.

“Dhiùlt e sin agus a dh'aindeoin ar fìor oidhirp tha an t-uallach a-nis a' laighe a-mhàin ann an làmhnan Bòrd na Gàidhlig. Tha dragh ann gum bi seo cus dhan bhòrd.”

Thuir Hamish Friseal, cathraiche buidheann-obrach na Gàidhlig anns a' chomhairle: “Tha fìor dhragh òirnn mu chomasan a' bhùird air seo a

choileanadh, no coimhead as dèidh foghlam tro mheadhan na Gàidhlig. Chan urrainn dhuinn a thuigsinn carson a chaidh sgaradh a dhèanamh eadar stiùireadh foghlam Beurla agus foghlam tro mheadhan na Gàidhlig. Carson a chaidh an t-uallach a thoirt air falbh bho ùghdarrasan ionadail.”

Ach, thuir Bòrd na Gàidhlig gun robh iad air iongnadh a ghabhail mu bheachdan na comhairle, a' cumail a-mach gu faigh iad air seo a dhèanamh mar a chaidh a chur rompha.

Ged nach robh iad airson a' chùis a dheasbad gu domhainn is gu poblach, bha iad airson a dhèanamh soilleir gu bheil iad airson co-obrachadh air a' chùis. Thuir iad gun robh còignear neach-foghlaim proifeasanta aca airson a dhèanamh.

Ùpraid san Eilean Sgitheanach

Nochd ùpraid ann an coimhearsnachd bheag, iomallach san Eilean Sgitheanach an dèidh dha a thighinn am follais gu feumadh planaichean airson tuathanas-gaoithe tòiseachadh a-rithist.

Chaidh milleadh a dhèanamh air dachaighean agus gàrraidhean le feadhainn de na daoine a tha cur an aghaidh a' mholaidh, ris a bheil a' chuid as motha de dhaoine san àite a' cur taic.

Dh'aontaich Comhairle na Gaidhealtachd taic a thoirt dhan phlana anns an Aodann Bhàn bho chionn còrr air dà bhliadhna, ach a dh'aindeoin sin chan eil adhartas idir air a thighinn air le iomairt làidir ga chur air dòigh na aghaidh.

Thug Comann Luchd-Dìon nan Eun rabhadh seachad cuideachd gu feuchadh iad ris a' chùis a stad anns na cùirtean Eòrpach ma thèid e air adhart < rud a thug air a' chomhairle sùil gu tur ùr a thoirt air.

Ach, bha mòran mì-thoilichte leis an seo oir bha iad

dhen bheachd gun robh a' chomhairle dìreach air eagal a ghabhail bho rabhadh gun deigheadh an toirt gu lagh.

Làithean as dèidh sin a thighinn am follais chaidh milleadh a dhèanamh mu thimcheall taighean dhaoine anns an sgìre a bha stiùireadh na h-iomairt na aghaidh.

Thug cathraiche comhairle coimhearsnachd a' bhaile, Moira NicDhòmhnaill, rabhadh seachad mus do thachair seo gum biodh an gluasad a' ciallachadh gun deigheadh seann ghòirteas a thoirt beò a-rithist.

Ach, thuir i: “Chan eil a' chomhairle coimhearsnachd ann an dòigh sam bith ag aontachadh ris an dol a-mach seo an aghaidh dhaoine no an cuid dachaighean. Chan urrainnear gabhail ris an t-seòrsa rud seo idir agus chan e idir an dòigh air cùisean mar seo a' rèiteachadh.”

Thuir Ruairidh Mac Ghiolla, a tha cuideachd air a' chomhairle coimhearsnachd: “Nam bheachd-sa tha baile an

Aodainn Bhàn a' sìor chrìonadh. B' àbhaist dha a bhith gu math beòthail le mòran luchd-turais a' tighinn. B' àbhaist dha cèilidhean a bhith ann dà uair san t-seachdain agus chan fhaigheadh thu pàircadh sa bhaile. A-nis chan eil càil ann. Aig aon uair bha 20 àite leabaidh is bracaist an seo, a-nise chan eil ann ach aon.

“Bu chòir na daoine a tha ag èigheachd an aghaidh an tuathanais-gaoithe sùil a thoirt orra fhèin oir is iadsan a tha cumail a' bhaile air ais.”

Ach, thuir Peadar Jones, leis a bheil Loidse an Aodainn Bhàn, gun robh a' chuid as motha de dhaoine sa bhaile an aghaidh a' mholaidh.

Ma tha fiosrachadh sam bith aig duine mu dheidhinn na thachair a-thaobh a' mhillidh bu chòir dhaibh fios a chur gu na poilis ann am Port Rìgh air 01478 612888, no mur eil sibh airson ar n-ainm a thoirt seachad air 01278613700.

Deuchainn dha Achd an Fhearainn

Tha dà choimhearsnachd ann an Leòdhas air tagradh oifigeil a chur gu Riaghaltas na h-Alba airson seilbh fhaighinn air an fhearann aca.

Tha an gluasad air fhaicinn mar deuchainn cudthromach air iomairt an Riaghaltais gus ath-nuadhachadh a thoirt air siostam seilbh an fhearainn ann an Alba.

Chuir Urras na Pàirce agus Urras Oighreachd Ghabhsainn tagradh a-staigh bho Achd Ath-leasachaidh an Fhearainn (Alba), a tha a' toirt cothrom dha coimhearsnachdan am fearann a cheannach an aghaidh toil an uachdarain.

Ged a tha grunn àiteachan ann an Alba air a thighinn fo smachd nan daoine, 's e an dà sgìre ann an Leòdhas < anns na Lochan agus Gabhsainn aig tuath < an aon fheadhainn a tha a' feuchainn ri dhèanamh an aghaidh toil nan uachdaran.

Tha 1,348 duine a' fuireachd

air Oighreachd Ghabhsainn agus i a' gabhail a-staigh 55,000 acair, le mu 400 duine ann an sgìre na Pàirce agus 8,000 acair. Tha taic làidir anns gach sgìre airson nan iomairtean.

Thuir fear-labhairt Urras na Pàirce, Dòmhnall Dòmhnallach, gun robh iad air “obair mhòr a dhèanamh” thairis air na sia mìosan a dh'fhalbh airson am moladh a thoirt chun ìre seo.

“Tha fios againn gu bheil iad a' coimhead gu fàbharach ris, ach chan urrainn dhomh a ràdh an tionndaidh sin gun toradh ris a bheil sinn an dòchas,” thuir e.

“Feumaidh sinn feitheamh gu faigh sinn fios air ais. Mur tèid gu math tha mi a' smaoinachadh gur e sin e, ach ma bhios e gu ar toil gluaisidh sinn chun ath ìre agus thèid pris a chur mu choinneimh an fhearainn.”

Tha an dà choimhearsnachd an-dràsta ag amas air dìreach na machraichean is mòin-

tichean a ghabhail os làimh oir tha planaichean ann gus tuathanasan-gaoithe a stèidheachadh orra. Gabhaidh iad a-nall na croitean an ceann ùine.

Thuir cathraiche Urras Oighreachd Ghabhsainn, Tor-mod MacThòmais, gur dòcha gu faigh iad air aonta a ruighinn leis an uachdaran, a' ciallachadh nach fheum iad a dhèanamh ann an dòigh chonnspaideach.

“Tha sinn air a bhith an sàs ann an còmhraidhean rè nan seachdainean a dh'fhalbh agus tha sinn an dòchas co-dhù-nadh fàbharach a ruighinn,” thuir e.

“Tha fios gur e sin a tha sinn uile a' sireadh agus tha sinn ag obrachadh a dh'ionnsaigh aonta.”

Dh'innis e gun toireadh e “cho fada ri ochd no naoi mìosan eile” mus biodh a' chùis deiseil agus am fearann ann an làmhnan na coimhearsnachd.

eleven

Reasrainn & bàr

A' fosgladh deireadh na h-Ogmhios 2005

Reasrainn carvery a' frithealadh deagh thaghadh de ròstan, bàr saileid de gach seòrsa agus fìor bhiadh eadar-nàiseanta.

Faicibh agus dèanaibh taghadh den bhiadh-mara is mhaorach ionadail againn is deasaichidh ar còcaire dhuibh e.

Làn bhàr agus taghadh de dheagh fhìon

Taigh-òsta a' Chalaigh,
11Sràid Sheumais, Steòrnabhagh
HS1 2QN
Fòn :- 01851 702740

HS-1

An cafaidh

Tha cafaidh HS-1 a' frithealadh biadh ùr a là an-diugh ann an suidheachadh cofhurtail maiseach aig prìsean reusanta.

Tha deagh thaghadh againn de dh'fhìon Pitchers, cocktails agus shooters.

Lòn bho12 meadhan-là gu 4f
Dinnear bho 5f gu 9f

Fosgailte Didòmhnaich bho 4f gu 9f
A-mhàin airson daoine a tha ag ithe biadh

Sràid Chrombaill,
Steòrnabhagh, HS1 2DG
Fòn: 01851 702109

Làn choltas gum bidh fèis air leth eile ann am-bliadhna

Tha dùil gum bi Fèis Cheilteach Innse Ghall air leth soirbheachail am-bliadhna an dèidh na fèille a tha air a bhith air na ticeadan.

Am-bliadhna thathas a’ cur fàilte air gu bheil an tachartas air deich bliadhna a dh’aois a ruighinn agus tha iad air luchd-ciùil cliùiteach a thàladh airson an fhèis a dhèanamh sònraichte — Van Morrison, Runrig agus Shooglenifty, am measg feadhainn eile.

Bidh mòran eòlach air cò a tha ann an Van Morrison, a sheinn an t-òran ainmeil “Brown Eyed Girl” agus “Bright Side of the Road”, agus tha Runrig air leth ainmeil am measg Ghaidheil òg is eile.

Tha an tachartas ga chur air adhart gach bliadhna ann an Steòrnabhagh agus tha e ruith thairis air ceithir oidhcheannan.

Chaidh an dàrna leth de na 15,000 ticeadan a reic sa chiad cheithir là a bha iad rim faighinn, a’ sealltainn cho tarraingeach ‘s a tha an fhèis air fàs. Tha a’ mhòr chuid a-nis air an reic.

Tha an tachartas a’ tarraing dhaoine bho fad is farsaing agus mar thoradh air cho trang ‘s a tha iad an dùil a bhith am-bliadhna bidh seirbheis adhair a bharrachd ga ruith air Didòmhnaich, an là as dèidh dhan tachartas crìochnachadh. Tha e

ruith bho Dhiaciadain 14mh den Iuchar chun 16mh agus tha e a’ faighinn taic bho Chaledonian Mac a’ Bhriuthain.

Thuir Susan Blacklaw bhon chompanaidh Loganair: “Tha sinn fìor thoilichte seirbeis leudaichte a thabhann aig àm Fèis Cheilteach Innse Ghall. Tha an t-iarrtas a tha i air tarraing air a bhith mòr dharribh agus tha an gluasad a’ tighinn air sgàth sin.

“Tha an tachartas gu lèir air a bhith cho soirbheachail thar nam bliadhnachan agus gu bheil sinn toilichte ar pàirt a ghabhail ann a bhith a’ cuideachadh na fèise le bhith tabhann barrachd chothroman dha luchd-turais.”

Thuir stiùiriche na fèis, Caroline NicIlleain gun robh iad gu mòr a’ cur fàilte air an t-seirbheis adhair a bharrachd agus bha làn dhùil aice gun deigheadh a cleachdadh gu math.

Mu thaic ChalMac, dh’innis i: “Bha CalMac an urra ris an dàrna leth de ar 14,000 luchd-turais a thoirt chun fhèis an-uiridh agus bidh iad riatanach a-rithist am-bliadhna agus dùil gu bheil na h-àireamhan dol a dh’èirigh, gu h-àraidh as dèidh na reic sinn air a’ chiad là.

“Tha sinn air ticeadan a reic gu Afraga a deas, an t-Suain, a’ Ghearmailt, Aimeireaga, Canada agus air

feadh Bhreatainn agus Eirinn.”

Gheibhear fiosrachadh mu thiceadan agus mun fhèis fhèin aig www.hebceltfest.com no le bhith fònadh 01851 709888.

Tha mòran dhaoine air an tàladh chun na fèise gach bliadhna agus iad airson an luchd-ciùil cliùiteach a bhios ga frithealadh a chluinntinn

**Meala naidheachd
air an 10mh Fèis
Cheilteach Innse
Ghall.**

**Tha Comunn na
Gàidhlig
toilichte bhì cur taic ri
na leasaichean Gàidhlig
a tha air bhì aig Fèis
Cheilteach Innse Ghall
bho 1995.**

**Tilleadh fiosrachadh air
www.cnag.org.uk**

FÈIS CHEILTEACH INNSE GALL 13 - 16 AN T-IUCHAR 2005 STEÒRNABHAGH, EILEAN LEODHAIS

ANN AN CUIRM MHÌORBHAILEACH NA BLIADHNA SEO A THA A' COMHARRACHADH
AN 10MH CEANN-BLIADHNA AIG AN FHÈIS THA NA LEANAS A' GABHAIL PÀIRT:

VAN MORRISON

RUNRIG

SHOOGLENIFTY

XOSE MANUEL BUDINO

PEATBOG FAERIES

MARK SAUL

MÀIRI NIC A' GHOBHAINN, ANNA MHOIREACH,

CAITLIN NIC AN AONGHAIS,

ALYTH NICCARMAIG, FIONA NICCOINNICH

SEAMUS O BEAGLAOICH

FERGIE DÒMHNALLACH

SEUMAS GREUMACH

'EVENT OF THE YEAR'
SCOTS TRAD MUSIC AWARDS 2004

WWW.HEBCELTFEST.COM
INFO@HEBCELTFEST.COM

01851 621234

P O BOX 9909,
STEÒRNABHAGH, EILEAN
LEODHAIS, HS2 9DW

Dh'fhaodadh tusa a bhith an seo

Gabh cuairt gu aon de na h-àiteachan as brèagha ann an Alba. Tha sinn a' dol air 26 slighean, bho chòig mionaidean gu chòig uairean a thìde air falbh. Siuthad, tadhal air aon de dh'eileanan Chluaidh is Innse Ghall. Tadhal air **calmac.co.uk** no fon **08705 650 000**

Caledonian Mac a' Bhriuthainn

Bàtaichean-aiseig nan eilean is Chluaidh

Gabh cuairt Bhriuthainneach

An Gàidheal Ùr

Tha Bile Ath-leasachaidh na Croitearachd na dhragh dha duine sam bith aig a bheil ùidh anns na coimhearsnachdan croitearachd. Ma thèid e troimhe gun atharrachadh leanaidh e gu ath-nuadhachadh a thoirt air na coimhearsnachdan is bailtean far a bheil an dòigh-beatha làidir — agus chan ann an dòigh mhath.

Carson a-rèisd a tha uimhir de shàmhchair mu thimcheall a’ phìos lagha as cudthromaiche a tha air a thighinn air croitearachd ann an 30 bliadhna. Chan eil am freagairt cho duilich greimeachadh ris ‘s a shaoileadh, ach bu chòir dha an dèidh sin fìor dhùsgadh adhbhrachadh. Chan eil croitearan gu nàdarrach airson a dhol an sàs ann an achdan is laghan. ‘S e th’annta ach daoine a airson an làmhnan fhaighinn salach ag obrachadh na talmhainn, chan e iadsan a bhios gan sgeideachadh fhèin le deiseachan spaideil.

Ach, nas cudthromaiche, thairis air an dà bhliadhna a dh’fhalbh, tha roinn farsaing de dh’atharraichean air a thighinn air a’ gh-niomhachas, gach fear aca ag iarraidh aire is smaoineachadh — an siostam ùr pàighidh, Sgeama Stiùiridh nan Sgìrean Dùthchail, Sgeama nan Taighean Croit, atharrachaidhean sna grantaichean, sgeama iasaid nan tarbh, agus mar sin air adhart. Ga shineadh gu sàmhach dhan troimh-chèile seo tha Achd Ath-leasachaidh na Croitearachd a tha gu math nas cudthromaiche na tha h-uile gin eile gan cur còmh-la. Agus a h-uile càil a tha seo a’ dol air adhart aig àm nuair a tha croitearan air an sàrachadh le obair pàipeir is nas lugha ‘s nas lugha de theachd-a-steach. A bheil e na iongnadh sam bith nach eil an còrr a spionnadh annata is

gu bheil iad gus leigeil roimhe? Tha fios nam biodh thu nad oifigear ann an Dùn Èideann ‘s gum biodh thu airson rudeigin a sparadh air croitearan gun fhios dhaibh, ‘s e seo an t-àm a dhèanamh.

A’ gabhail ris gu bheil nàimhdeas do chroitearachd am broinn oifisean Dhùn Èideann tha e duilich gun a thighinn chun a’ cho-dhùnaidh gu bheil amas air choreigin a’ laighe air cùlaibh na tha seo — gu h-àraidh agus e na phrìomhachas anns a’ bhile nach fheum am fearann a chur gu feum ann an dòigh àiteachais, dìreach a chur gu feum ann an dòigh “feumail”. Tha seo cho fosgailte agus gum bidh e a’ ciallachadh gum faod croitean a chleachadh ann an dòigh sam bith cho fad ‘s a tha cuideigin, an àiteigin, air dhòigh air choreigin — faic na h-oifisean spaideil — ga fhaicinn feumail. Cha leig a leas eòlas sam bith a bhith agad air cùisean dùthchail airson aithneachadh gu lean seo gu crìonadh ann an obair croitearachd thraidiseanta — ach ‘s dòcha gur e seo na thathas ag amas air. Ma tha dha-rìribh an smuain sin mun chuairt bu chòir a bhith onarach gu leòr agus a ràdh gu follaiseach. Tha fàileadh grod bho dhol a-mach a tha tilgeil croitearachd air òcrach a’ mhargaidh fhosgailte leis an leisgeul gu bheilear a’ feuchainn ri shàbhaladh.

Feumaidh Bunait Croitearachd is ar buill-pàrlamaid seasamh gu treun an seo. Tha e follaiseach nach dèan Coimisean gun Croitearan, a tha air a bhith an lùib a’ Bhile a dhealbh, sin idir — rud a tha fosgladh na ceist: an atharraich iad an ainm chun Choimisein “Feumail”. Ann an sùilean mhòran, ‘s e sin aon bhu-nait air nach bu chòir suidhe gu còfhurtail.

Litrichean

gu:

Taigh a’ Mhorair Leverhulme

Ceàrnag Phearsabhail

Steòrnabhagh

Eilean Leòdhais

HS1 2DD

Fòn: 01851 703487

Facs: 01851 706467

LITRICHEAN

Corbenic Community
Trorchy
Dunkeld
Siorrachd Pheairt

Mo charaid

Meal ur naidheachd! Dhrùidh e gu mòr orm gu bheil sibh a’ foillseachadh naidheachd dha-rìribh, coitcheann. Air cho truagh ‘s a bha e, leis na trioblaidean nan daoine òga no na duilgheadasan an eaconomaidh, tha sin gu math eadar-dhealaichte bho poileataigs a’ chànain a fhuair sinn roimhe.

Ach, feumaidh mi ràdh, tha sibh a’ lughdachadh luach ur naidheachdan, leis am pàipear-naid-

heachd a thoirt air falbh, saor is an asgaidh. Leis An Gaidheal Ùr a liubhairt an asgaidh còmhla ris am Free Press is pàipearan-naidheachd eile, tha mòran neach ‘ga fhaighinn aig nach eil facal Gàidhlig. Mar sin, chan e ach “junk mail” a th’ ann am pàipear dhaibhsan.

Carson nach gabh e reic anns na bùthan? Ma chuireas sibh prìs, can £1, air An Gaidheal Ùr, ‘s mathaid nach reic sibh a h-uiread de leth-bhrìc, ach co-dhiù, tha na daoine a bhitheas ‘ga cheannach ag iarraidh a bhi ‘ga leughadh.

Air a’ chuid as lugha, sguir de AN ASGAIDH agus TOG FEAR AN DIUGH AN ASGAIDH a chlà-bhualadh air a’ phàipear. Thoir cothrom dhuibh fhèin, agus na bitheamaid ‘fhear crubach naidheachais Albannaich, a sior a’ crochadh air taic-airgid bhon Riaghaltais.

Mise le meas
Richard A A DevÈria

Beachd

Air an sgaradh bho fhreumhan a’ chànanain

Le Aonghas Pàdraig Caimbeul

Tha mi air a bhith a’ leughadh leabhar sòn-raichte o chionn bheagan làithean an-seo: nàdar de nobhail, fon ainm Invisible Cities, leis an ùghdar ainmeil Eadailteach Italo Calvino, nach maireann.

Tha an leabhar na chòmhradh (mas fhìor) eadar am fear-siubhail ainmeil Marco Polo agus riaghladair nan Tartar aig an àm, Kublai Khan (bidh cuimhn’ aig cuid agaibh air toiseach an dàin ainmeil eile ud a rinn Coleridge — “In Xanadu did Kubla Khan/ A stately pleasure dome decree...)

Co-dhiù, anns a’ chòmhradh ann an Invisible Cities tha Marco Polo ag innse dhan Khan mu na bailtean mòra iongantach an-nasach a tha air faicinn fhad ‘s a shiubhal e an saoghal: bailtean far a bheil na sràidean air an dèanamh à òr, feadhainn anns nach eil daoine bruidhinn idir, feadhainn anns a bheil na maìrbh beò, ‘s mar sin air adhart. ‘S e meatafor a tha anns gach baile aig Calvino, ‘s tha gach baile — aig a’ cheann thall — a’ seasamh airson baile Venice.

Cha b’ urrainn dhomh gun smaoineachadh mun Ghàidhlig agus mu shaothal nan Gaidheal fhad ‘s a bha mi ga leughadh, agus mar a tha meatafor no ficsean againn uile mun t-saoghal no mun eachdraidh sin. Do chuid, tha saoghal na Gàidhlig mar aisling a dh’fhalbh, ‘s do chuid eile mar aisling às nach do dhuìsg sinn fhathast. Do chuid tha ‘baile’ (air no ‘eilean’ no ‘eileanan’) na Gàidhlig air a dhol fodha (cuimh-nichibh a’ bhàrdachd aig Dòmhnall MacAmhlaigh — “Siud an

t-eilean a’ dol à sealladh...) ‘s do chuid eile tha ‘baile’ no ‘eilean’ na Gàidhlig dìreach air a thogail no air a lorg an-dràsta fhèin, mar gum, biodh Marco Polo air seòladh tron Chuan Siar agus air Uibhist (can) fhaicinn air faire.

An e sin, mar eisimpleir, faireachdainn luchd-ionnsachaidh a tha air tighinn air tìr le geòla air eilean-mara na Gàidhlig?

‘S dè an fhàilte a tha sinne a tha air an eilean mar-thà a’ cur (air no a dol a chur) air na strainnsear-an ùra a tha seo a tha air tighinn nar meas? Am “bui” an t-eilean dhaibhsan a cheart cho math ‘s a “bhuineas” e dhuinne?

Saoilidh mi fhèin, ann an iomadh dòigh, nach eil mòran cho cudthromach le na ceistean seo dhuinn mar Ghaidheil aig toiseach na 21mh linn — dè air neo càite a bheil “m’ eilean”? An e “eilean” ann an ciaradh an fheasgair anns a bheil mi a’ fuireach, air no “eilean” ann an tràth na maidne? (Tha mo chlann fhìn, mar eisimpleir beò ann an Eilean Gàidhlig na Maidne). Ach tha e nas farsaing na seo cuideachd — cò a tha a’ dealbh ‘s a’ dèanamh mapa (air no mapachean) dhen eilean seo? — Bòrd na Gàidhlig? Peadar Peacock? Sabhal Mòr Ostaig? Comhairle nan Eilean Siar? Comhairle na Gaidhealtachd? An Executive? Am BBC? SMG? Pàipear Beag an Eilein Sgitheanaich? An Gàidheal Ùr? Ar bàird? An fheadhainn a tha sgrìobhadh nobhailean Ùir-Sgeul? Ar sgoilearan anns na h-oilthighean? An Comann Gaidhealach? CNSA? CLI? Ar n-òigridh? ‘S mar sin air adhart...

Tha fhios gu bheil dleasan òirnn uile ar n-eilean (air no ar n-eileanan) a rannsachadh ‘s a lorg ‘s a mhpadh a-mach. ‘S e a’ mhi-fhortan gu bheil e air a bhith air a chlàradh cheana ann an iomadh seagh uirsgeulach (air neo ‘breugach’) le daoine nach buin dhan eilean. Tha eachdraidh nan Gaidheal gu ìre mhòr air a bhith air a chlàradh ‘s air a mhpadh ‘s air a dhealbh ‘s air a chumadh le Goill ‘s tha deagh fhios againn an cron mòr a rinn sin air iomadach neach thairis iomadach ginealach a chaidh a thogail le eòlas air 1066 ach nach cuala a-riamh mu Bhàla a’ Chumhaing air neo (mar mise) a fhuair sreathan de bhàrdachd Beurla air mo theanga (“I must go down to the seas again to the

lonely sea and the sky) ach nach d’ fhuair eòlas sam bith air ar bàird fhèin nar sgìrean fhèin.

Tha sin ag atharrachadh gu ìre, ach tha obair mhòr ionmholtaromhainn fhathast ann a bhith a’ misneachadh agus a’ toirt cead dha chèile a bhith a’ clàradh ar mapachean fhèin airson 2005 ‘s air adhart: mapachean-eanchainn a tha a’ toirt a-steach sgeulachdan is bàrdachd is filmichean is snaighadarachdan is eile, a tha freumhaichte ach cruthachail.

Ma tha gearan mòr sam bith agam mar a tha ‘Saoghal na Gàidhlig’ a’ dol ‘s ann mar a tha sinn a’ toirt fada cus àite is urraim is cumhachd is airgid is spèis dha na clàradairean-oifigeil, mar gum biodh. Mar a tha sinne fada ro bhuailteach mapadh ar saoghail a shineadh a-null gu buidhnean mòra oifigeil (na quangos sgreadaidh sin nach do thagh duine agus nach eile a’ labhairt ach airson òirleach bheag dhe ar saoghal) seach ar mapadh fhèin a dhèanamh.

Tha na buidhnean sin cheana ann am pòcaidean am maighis-tearan oir ‘s e am fear a phàigheas am pìobaire a stiùireas am port, agus ma tha thu nad ‘Bhuidheann Oifigeil’ (B.O. mar a th’ agam orra) tha thu dol a chlàradh ‘s a mhpadh an eilein a tha fo do stiùbhartachd gu h-oifigeil. Mar nach robh maor no bàillidh sam bith a’ dol a dhèanamh ar-mach an aghaidh an uachdarain (co-dhiù gun a cheann a chall) chan eil B.O. sam bith. Bha cuid de bhàillidhean ann a bha coibhe-neil gu leòr, ach eadar Pàdraig Sel-lar agus am fear a b’ fheàrr dhiubh, cha robh iad fhathast uile ach a’ dèanamh toil an taigh mhòir.

Tha fhios aig gach B.O. a th’ ann — bho Bòrd na Gàidhlig gu Seirbheis nam Meadhanan Gàidhlig, bho Pròiseact nan Ealan gu GASD — nach eil annata aig a’ cheann thall ach buidhnean oifigeil, dìreach meadhanan (aig a’ char as fheàrr) airson misneachd is brosnachadh is dòigh is airgead a thoirt do dhaoine neo-oifigeil an cuid phrògraman a dhèanamh, an cuid dhealbhan a dhèanamh, an cuid sgeulachdan innse no a sgrìobhadh. Mo thru-aighe òirnn when the means become the end, nuair a stiùireas a’ bhò am buachaille, nuair a tha na buidhnean ‘s an cuid choin-neamhan is phlanaichean is roi-

innleachdan air am meas nas cudthromaiche na an fheadhainn a tha a’ dèanamh na h-obrach gu dileas ann am bochdainn gach latha, gun cunntas-expenses sam bith nan cois, ge brith an e màthair no maraiche no peantair no sgrìobhaiche no eile a tha sin.

Tha an t-eilean chan ann a-mhàin faicsinneach agus fol-laiseach agus ‘oifigeil’ ach — fada fada nas cudthromaiche — do-fhaicsinneach, falaichte agus air ùr-chruthachadh gach latha. Chan e dìreach aon eilean na Gàidhlig a tha againn le mapa oifigeil air a thoirt dhuinn le passport-control air choreigin (Ire 8 de Speak-ing our Language, can) ach na mìltean de dh’eileanan a ruigeas tu le snàmh no iomradh no Cal-Mac no eile. Chan e dìreach aon eilean le aon mhapa le “X marks the spot” sgrìobhte air an àiteigin (aig làrach Sabhal Mòr Ostaig, can) ach na mìltean de dh’ eileanan gun “X” ann oir chan eil an litir sin againn ann an aibideil (oifigeil) na Gàidhlig.

Agus crìochnaichidh mi dìreach le aon chuot bho Chalvino, ged a bu mhiann leam na ceu-dan a thoirt dhuibh. Chan ann air buidhnean-oifigeil a bha e a-mach, air neo air eilthirich, air neo air sociologists, air neo air fheadhainn a tha cho dèidheil bruidhinn mun Ghàidhlig anns a’ Bheurla, ach ‘s gur ann agus air na mìltean rudan eile:

“The inhabitants of the city of Baucis rarely show themselves: they live in the clouds on slender stilts far above the ground and having already everything they need up there, they prefer not to come down. There are three hypotheses about the inhabitants of Baucis: that they hate the earth; that they respect it so much they avoid all contact; that they love it as it was before they existed and with spyglasses and telescopes aimed downward they never tire of examining it, leaf by leaf, stone by stone, ant by ant, contemplating with fascination their own absence.”

‘S dòcha nach ann mun Ghàidhlig no mu dhaoine a dh’ fhàg na coimhearsnachdan Gàidhlig a tha e a’ bruidhinn idir. ‘S dòcha gu bheil e a’ bruidhinn mu chreideamh. No mu sgoilear-an. No mu luchd-poileataigs aig Holyrood no Westminster. No mud dheidhinn-sa. No mum dheidhinn fhìn

agus cha bhiodh air fhàgail ach beag dhuinn fhèin. Mar sin a-thaobh teach a-steach chan eil e a’ dèanamh ciall.

Bhiodh e cuideachd a’ ciallachadh nach fhàigheadh thu idir air dhol an lùib pàipearan eile, no bhiodh e gu math duilich co-dhiù, a’ fàgail duilgheadas mòr mu dè na sgìrean a bu a sgaoileadh agus, nas cudthromaiche, ciamar a ghabhas sin a bhith leis an airgead a tha iad. Mar a tha sinn ag obair an-dràsta, tha 37,500 a’ dol ma sgaoil fada is farsaing le cuideachadh bho phàipearan eile agus cha bu chòir duilgheadas sam bith a bhith aig duine sam bith a tha ag iarraidh an làmhnan fhaighinn air An Gaidheal Ùr sin a dhèanamh.

A-thaobh an droch iomhaigh a tha ag pàipear-naidheachd a tha saor an asgaidh, chan eil càil a’ choltas gun rinn e cron dhan ‘Metro’.

Gàidheil Dhùn Èideann — cò iad?

Le Wilson MacLeòid

Tha coimhearsnachd na Gàidhlig nas sgapte na bha i a-riamh. A rèir cunntas-sluaigh 2001 bha 55.5% de luchd-labhairt a’ chànain a’ fuireach air a’ Ghaidhealtachd agus 44.5% a’ fuireach air a’ Ghall-dachd. Tha barrachd dhaoine le Gàidhlig ann an Dùn Èideann anis na tha san Eilean Sgitheanach, no ann an Uibhist is Barraigh còmhla. Ach cò iad, na Gaidheil bhailteil seo — càite am bi iad a’ bruidhinn an cuid Gàidhlig, cuin, ciamar is carson?

Gu ruige seo chan eil mòran fiosrachaidh den t-seòrsa againn, agus air sgàth seo rinn mi pròiseact rannsachaidh bho chionn ghoirid airson faighinn a-mach mu chor na Gàidhlig sa phrìomh-bhaile, gu h-àraidh mu mar a tha fileantaich a’ cleachdadh a’ chànain. Chaidh ceisteachan mionaideach a sgaoleadh fad is farsaing am meas Gaidheil Dhùn Èideann agus fhuaradh 105 freagairtean.

Cha robh toraidhean an rannsachaidh tuilleadh is brosnachail, rud nach eil iongantach. Ged a tha coimhearsnachdan mòra Gàidhlig ann am bailtean mòra na Galldachd bhon 18mh linn air adhart, is ann ainneamh a chaidh an cànan a thoirt air ad-

hart do na ginealaichean ùra. Mar thuirt am bàrd Leòdhasach, Murchadh Mac a’ Ghobhainn ceud bliadhna air ais:

Tha sliochd nan suinn a dh’aitic-headh

Na glinn ud a chaidh fhàsachadh An diugh mar Ghoill gun Ghàidhlig ac’

Air sràidibh bhailtean mòra.

Cha robh am fiosrachadh mu chleachdadh na Gàidhlig ann an dachaighean agus ann an teaghlaidhean idir dòchasach. (Aig an aon àm, feumar cuimhneachadh gu bheil an rannsachadh a rinn muinntir Phlana Cànain nan Eilean Siar bho chionn ghoirid car dubhach cuideachd).

Am measg nam fileantach aig a bheil cèile, tha mu 84% de na cèilean gun Ghàidhlig, agus fiù ’s nuair a tha Gàidhlig fhileanta aig an dithis, bidh 43% dhiubh a’ bruidhinn barrachd Beurla na Gàidhlig ri chèile. Chuir còrr is 40% de na fileantaich an cèill nach eil Gàidhlig aig an cuid cloinne. Bidh an luchd-freagairt a’ cleachdadh fada bharrachd Beurla na Gàidhlig le an cuid cloinne, agus tha a’ chlann a tha fileanta sa Ghàidhlig buailteach a bhith a’ cleachdadh Beurla eatarra fhèin. Gu dearbh is gann gu bheil teaghlach sam bith ann an Dùn Èideann anns am bi a h-uile duine a’ cleachdadh na Gàidhlig

gu cunbhalach: nuair a bhios an dithis phàrantan a’ bruidhinn ri chèile, na pàrantan a’ bruidhinn ris a’ chloinn, agus a’ chlann a’ bruidhinn ri chèile.

Is e glè bheag de dhaoine sa bhaile a bhios a’ cleachdadh na Gàidhlig mar phrìomh chànan am beatha làitheil. Thuirt 37% de na fileantaich gum bi iad a’ bruidhinn Gàidhlig a h-uile latha, ach dìreach 3% gum bi iad a’ bruidhinn barrachd Gàidhlig na Beurla a h-uile latha. Air an làimh eile, thuirt 17% de na fileantaich gum bi iad a’ bruidhinn Gàidhlig dìreach aon latha san t-seachdain, no fiù nas ainneimhe na sin.

Tha fada bharrachd Gàidhlig ga cleachdadh ann an cuid de shuidheachaidhean seach suidheachaidhean eile. Bidh 94% den luchd-fhreagairt fhileanta ag èis-teachd ri prògraman rèidio sa Ghàidhlig, mar eisimpleir, ach cha bhi ach 45% a’ cleachdadh Gàidhlig ann am bùthan.

Thuirt a’ mhòr-chuid den luchd-fhreagairt gum bi iad a’ frithealadh thachartasan Gàidhlig ann an Dùn Èideann, ach mar as trice chan eil seo na chleachdadh làitheil, seachdaineil, no fiù mìosail. Mar eisimpleir, thuirt 73% den luchd-fhreagairt gum bi iad a’ frithealadh chèilidhean thraidiseanta sa bhaile, ach thuirt mu dà thrian dhiubh sin nach tachair seo ach 1-2 thuras ann am bliadhna. Mar sin, tha e coltach nach eil àite

ro chudthromach aig tachartasan poblach Gàidhlig ann am ‘beatha shòisealta’ luchd Gàidhlig Dhùn Èideann.

A thaobh foghlam tro mheadhan na Gàidhlig (FTMG), chan eil Gàidhlig fhileanta aig 78% de na pàrantan a thagh FTMG airson an cuid cloinne, ach thuirt 86% de na fileantaich ‘dhùthchasach’ aig a bheil clann de dh’aois sgoile nach eil an cuid cloinne an sàs ann am FTMG. Tha am pàtran seo na dhùbhlán a thaobh gleidheadh agus leasachadh na Gàidhlig ann an Dùn Èideann.

Bha an luchd-freagairt fada den bheachd gum bu chòir a’ Ghàidhlig adhartachadh ann an Dùn Èideann: thuirt 72% gu bheil seo ‘cudthromach’ no ‘air leth cud-

thromach’, agus dìreach 5% nach eil e ‘glè chudthromach’ no nach eil e ‘cudthromach idir’. Ach a rèir an luchd-fhreagairt chan eil muinntir Dhùn Èideann san fhar-saingeachd idir cho taiceil: ann am measadh nan Gaidheal bhiodh 70% dhiubh den bheachd nach eil adhartachadh na Gàidhlig ann an Dùn Èideann ‘glè chudthromach’ no ‘cudthromach idir’. Bha iad cuideachd den bheachd nach eil Riaghaltas na h-Alba agus gu h-àraidh Comhairle Dhùn Èideann taiceil do chùis na Gàidhlig.

Tha an rannsachadh seo a’ nochdadh meud nan dùbhlán a dh’èireas an lùib iomairtean a chum leasachadh na Gàidhlig ann an Dùn Èideann, agus gu dearbh ann am bailtean mòra eile.

Tha e gu math follaiseach nach eil mòran dhaoine beò tro mheadhan na Gàidhlig ann an Dùn Èideann. Ged nach eil e reusanta a bhith a’ sùileachadh gum fàs Dùn Èideann gu bhith na chathair-bhaile Ghàidhlig, no fiù dà-chànanach, feumar dòighean a lorg airson dèanamh cinnteach gun tèid aig daoine air ‘beatha Ghàidhlig’ a thaghadh ma thogras iad. Tha Comhairle Dhùn Èideann air gealltainn gun cuir i Plana Gàidhlig air dòigh an lùib Achd na Gàidhlig. Is cinnteach gum bi am Plana seo air leth cudthromach airson adhartachadh a’ chànain sa chathair-bhaile san àm ri teachd.

Deireadh an t-seasain na char a’ mhuiltein

Sùil air Spòrs
Le Ailig O’Hianlaidh

a dhreuchd fhàgail airson coimhead as dèidh a mhnà, Geraldine, a tha tinn le àillse agus tha Gordan Strachan air a thighinn a-steach na àite. Cò idir a thuirt gun robh ball-coise Albannach ‘boring’?

A dh’aindeoin càirdeas a tha a’ dol air ais chun nan làithean aca mar chluicheadairean aig Obar Dheathain, tha a h-uile coltas gum bi sradagan gu leòr eadar Strachan agus Ailig MacIlliosa air an ath sheasan. Fhuair sinn blasad dhe sin an latha a chaidh Strachan fhoillseachadh mar mhanaidsear an uair a thuirt e gur e esan a ghlèidh an fharpais airson an ‘acne cream’ an uair a bha iad aig Pittodrie, beum beag mu aghaidh guireineach MhicIlliosa, ach comharra cuideachd air an fharpais a tha eadar an dithis. Bidh einntinneach fhaicinn cò aca a gheibh làmh an uachdair air an ath sheasan.

A rèir choltais is ann gu math meang-bhlàth a tha luchd-leantail Celtic mu Strachan, ach atharraichidh sin gu math luath ma bheir e deagh chluicheadairean a-steach agus ma ghleidheas e geamachan tràth air an t-seasan. Bhruidhinn iad ri Co Adriannse, an coisde Dùidseach, mun dreuchd cuideachd ach tha mi a’ tuigsinn gun robh faireachdainn làidir an lùib Bòrd Stiùiridh Celtic gum feumadh iad manaidsear fhaighinn aig an robh iomhaigh gu math àrd ann an Sasainn, comharra gu bheil sùil aca fhathast faighinn a-steach gu Prìomh Lìog Shasainn. Tha isean beag air innse dhomh cuideachd gu bheil Diarmad Desmond, am fear gnothaich Èireannach aig a bheil a’ mhòr-chuid de dh’earrannan ann an Celtic, air a bhith a’ cosg mòran ùine is aigrid a’ toirt aoigheachd do chathraichean sgiobannan Prìomh Lìog Shasainn bho chionn ghoirid, tuilleadh dearbhaidh nach eil sinn air am facal mu dheireadh a chluinntinn air a’ chuspair seo.

Ach aig a’ char as lugha, tha Celtic air am bùrach àbhaisteach a sheachnadh an uair a thig e gu bhith a’ taghadh mhanaidsearan ùra. Tro na 90an bha cha mhòr gach samhradh air a chur seachad le fathannan is mì-chinnt a thaobh cò a bha a’ falbh ‘s a’ tighinn à Parkhead. Fiù’s an uair a thàinig O’Neill fhèin ann an 2000, bha e a’ coimhead coltach gur e Guus Hiddink a bha a’ dol a

dh’fhaighinn na h-obrach agus mura b’ e an tagradh a rinn Desmond às leth an Èireannaich aig a’ mhìonaid mu dheireadh, ’s e an Dùidseach a bhiodh air a bhith na shuidhe sa chathair. Co aig a tha fios dè a bhiodh air tachairt nan robh Hiddink air an obair fhaighinn agus ’s fhiach a chuimhneachadh gun tug e Corea a Deas chun na h-iar chuairt dheireannaich de Chupa na Cruinne ann an 2002 agus PSV Eindhoven, sgioba nas lugha na Celtic, gu iar chuairt dheireannach Lìog na h-Eòrpa air an t-seasan-sa.

Airson a’ mhòr-chuid de luchd-leantail Celtic, tha soirbheachas aig ìre Eòrpach a cheart cho cudthromach mura bheil nas cudthromaiche na tiotalan is cupannan aig an taigh agus chan eil agad ach smaointinn air ais gu seasan 2003 mar dhearbhadh air an sin. Cha do bhuinnig Celtic dad a’ bhliadhna sin ach fhuair iad gu cuairt dheireannach Cupa UEFA ann an Seville a’ dèanamh a’ chùis air sgiobannan leithid Liverpool, Celta Vigo agus Boavista air an slighe dhan Spàinn.

Ged a chaill iad 3-2 ri Porto aig a’ cheann-thall, nam faighnicheadh tu do ghin sam bith dhen luchd-leantail aca dè a’ chuimhne as fheàrr a th’ aca air linn O’Neill, chanadh a’ mhòr-chuid dhiubh gur e an iomairt sin a chrìochnaich le 80,000 dhiubh a’ taomadh a-steach gu baile Seville air latha bruthainneach teth sa Chèitean 2003. Gu dearbh, an uair a chaidh fhaighneachd dha fhèin, b’ e sin a’ chuimhne a b’ fheàrr a bh’ aig O’Neill cuideachd air na còig bliadhna a chuir e seachad ann an taobh sear Ghlaschu.

Tha e air dìleab mhòr fhàgail as a dhèidh, rud a tha a’ dèanamh na h-obrach aig Strachan nas duilghe buileach. Bhiodh e air a bhith na b’ fhasa dha an dreuchd a chur seachad gus an dèanadh cuideigin eile butarras dhith an toiseach agus tha e a’airidh air moladh airson an t-uallach a ghabhail thairis. Seo an dùbhlán a bha Strachan ag iarraidh agus tha e an urra ris fhèin feòil no iasg a dhèanamh dheth, ach mura robh fios aige roimhe bidh e air drùghadh air a-nise gu bheil dòchasan mòra aig a’ bhuidhinn seo agus nach fhaigh e cus ùine airson gnothaichean a chur ceart.

Tha sgrùdadh MhicLeòid a’ sealltainn gu bheil feum air cuideachadh a thoirt do luchd-labhairt na Gàidhlig ann am baile mòr Dhun Èidinn.
Dealbh: Dòmhnall MacLeòid (An t-Albannach)

Na h-uaisilean mòra ann an Gleann na h-Eaglaise... agus Coinneach Mòr

Tha fios againn uile (ciamar nach biodh?) gu bheil an G8 ann an Gleann na h-Eaglais ann an Siorrachd Pheairt am- bliadhna! Tha fios againn cuideachd gu bheil ochd dùthchannan air an riochdachadh aig an G8 — ‘s dòcha gun canadh cuid gur e naoi a bu chòir dhuinn a ràdh leis an Aonadh Eòrpach cuideachd gu bhith ann. Co-dhiù bidh sin a’ ciallachadh gum bi ochdnar (no naoinear) de chinn stàite is eile bho gach dùthaich aig na còmhraidhean mòra — seadh, a bharrachd air na h-uaislean mòra eile a’ slaodadh riutha.

Seadh ma-thà! Ochd dùthchannan agus ochdnar dhaoine mòra cudthromach (a’ fàgail an Aonaidh Eòrpaich aig aon taobh). Ach ma chanas mi gu bheil Coinneach MacIomhair gu bhith ann, co ris a tha an àireamh de dhaoine cudthromach a’ coimhead a-nis? Thuirt aon duine rium “ma bhios Coinneamh MacIomhair ann, cha bhì ann ach aon duine mòr cudthromach aig an G8”! Blair, Bush, Chirac, Putin ‘s a h-uile duine agaibh — ‘s e MacIomhair a tha a’ riaghladh!

San Iuchar-sa tighinn cluinidh sibh dha-rìribh prògram Choinnich a’ tighinn à Gleann na h-Eaglais. Dà phrògram sònraichte gu bhith aige — aon a’ toirt sùil air an G8 fhèin — an eachdraidh, an amas, na dùthchannan nach eil san G8, a’ bhuaidh a th’aca air bochdainn san t-saoghal agus sealladh beag air dè a th’air a’ chlàr

aca air a’ bhliadhna seo.

Ach air falbh bho chòmhradh-hean mòra troma an t-saoghail, tha saoghal eile ann an Gleann na h-Eaglais air nach eil mòran againn ro eòlach — Taigh Òsta Ghleann na h-Eaglaise, an oighreachd, na raointean goilf agus an àrainneachd bhrèagha a tha mu cuairt.

B’ e madainn bhrèagha Chèitein a bh’ ann nuair a chaidh sinn a chlàradh a’ phrògram — bha na h-eòin a’ ceileirich sna craobhan, a’ ghrian a’ deàrrsadh agus bha sinne nar seasamh taobh a-muigh taigh òsta a tha am meas an fheadhainn as spaideil san t-saoghal. Beag fios a bhiodh aig duine gu robh an togalach seo na ablach gun mhullach airson ochd bliadhna an dèidh dhan chiad chogadh tòiseachadh. Ach nuair a dh’fhosgail an taigh òsta seo ann an 1924 choisinn e an t-ainm “Riviera na Gaidhealtachd”.

B’ e nach fhaigheadh mi fhìn seachad air cho beag tuigse ‘s a bh’ agam gu bheil daoine san t-saoghal seo nach eil a’ cur seachad an cuid làithean ag èirigh sa mhadainn, a’ dol an ceann an cosnaidh agus a’ tilleadh dhachaigh gu tuilleadh uallachaidhean mar a tha a’ chuid mhòr againn fhìn. Tha e follaiseach gur e Taigh Òsta Ghleann na h-Eaglais raon cluiche muinntir an airgid agus gur ann aca a tha na raointean goilf as fheàrr san rìoghachd le iomadh cur seachad eile gam feitheamh air an

oighreachd eireachdail seo. ‘S chan e sin dìreach e! Tha fichead duine a’ ruith as an dèidh a’ frithealadh orra — chunnaic mi e le mo shùilean fhìn agus a dh’innse na firinn ma “sgoilteas farmad a’ chreig” cha tug mise an aire gu robh aon sgàineadh air an ùdraid spaideil air an robh sinn

nar seasamh, ach làraichean nan càraichean spaideil, cosgail a bha a’ dràibheadh suas gu na valets a bha nan stoban dìreach, an làmhan paisgte air an cùlaibh a’ feitheamh riutha.

Saoghal eile an tuirt mi? Gu dearbha fhèin. Agus cluinidh sibhse mu dheidhinn air prògram

Choinnich air an t-seachdamh latha dhen Iuchar 2005 eadar naoi agus deich sa mhadainn agus a-rithist feasgar aig trì mionaidean an dèidh sia.

Flòraidh Nicilleathain, Àrd Riochdaire, Prògram Choinnich

Tha sgioba phrògram Choinnich agus na h-aoghean a bhios aca dol a chraoladh dà phrògram sònraichte air Gleann na h-Eaglaise

Eòlas obrach feumail

Bho chionn dà bhliadhna, as dèidh dhomh crìoch a chur air a’ cheum agam, thòisich mi air an Dioplòma anns na meadhanan Gàidhlig, ‘s mi fhathast aig Sabhal Mòr Ostaig. Chuir mi seachad bliadhna ag ionnsachadh mun h-uile seòrsa rud co-cheangailte ri obair nam meadhanan. Nuair a bha a’ bhliadhna sin seachad, bha againn ri smaoinèachadh air an t-seòrsa obrach a bu toil leinn dèanamh airson na bliadhna greis gnìomhachais againn. Bha e duilich smaoinèachadh air aon dhreuchd air sgàth ‘s gu robh sinn air an uiread a dhèanamh. Bha mi den bheachd gur e na pròiseactan ioma-mheadhain a bha còrdadh rium agus bha mi airson barrachd ionnsachadh.

Dimàirt 03/08/04

An-diugh thòisich mi air a’ ghreis gnìomhachais agam aig a’ BhBC ann an Glaschu. Tha mi gu bhith ag obair anns an roinn ioma-mheadhain. Tha ceathrar ann a tha ag obair anns an roinn seo air làraichean co-cheangailte ri Gàidhlig, ach tha fada bharrachd ag obair anns an oifis.

Air a’ chiad latha, bha mi gu math iomagaineach, cha robh fios agam dè bha romham ach bha mi coimhead air adhart ris gu mòr. ‘S ann air an làrach BBC Alba

a bha mi gu bhith ag obair, ged a bha mi air a faicinn mar-thà, cha robh fios agam gu robh uimhir de dh’ obair an sàs ann. Bha e math faicinn nam piosan a bha dol còmhla airson an làrach a dhèanamh. ‘S ann air an duilleig dachaigh agus na naidheachdan a bha mi ag obair an toiseach. Airson an duilleag dachaigh a dhèanamh, feumaidh tu còig piosan a sgrìobhadh agus dealbhan a lorg co-cheangailte leis an làraich, aon fhear mòr agus ceithir piosan beaga airson an duilleag a lìonadh. Cuideachd, tha pios ann airson nan naidheachdan. Nuair a tha thu a’ dèanamh nan naidheachdan, feumaidh tu aon sgeulachd a thaghadh mar prìomh sgeulachd a bhios ri fhaicinn air prìomh dhuilleag nan naidheachdan. Airson sin a dhèanamh, feumaidh tu coimhead tro na naidheachdan agus sgeulachd a lorg a tha co-cheangailte leis a’ Ghaidhealtachd. A bharrachd air an obair àbhaistich, bha an cothrom agam obair a dhèanamh air pròiseactan sònraichte mar Colin and Cumberland agus Aig Cridhe Ar Ciùil.

Diardaoin 22/11/05

Aig deireadh na seachdain, bha mi ag obair anns an t-seòmar gearraidh airson dealbhan a thogail bhon t-sreath ùr de na prògraman aig

Marie Nic Mhathain aig a h-obair còmhla ris a’ BhBC

SNAS. Bha siud glè mhath. Tha e gu math coltach ris an t-seòmar gearraidh a bha sinn a’ cleachdadh aig SMO agus bha fios agam dè bha mi dèanamh.

Letheach slighe tron bhliadhna, bha agam ri gluasad dhan oifis ann an Steòrnabhagh. An toiseach, cha robh mi cinnteach mu dheidhinn oir bha mi faighinn air adhart cho math ann an Glaschu,

ach co-dhiù, chaidh mi an sin agus fhuair mi fàilte mhòr. Tha e gu math diofraichte an seo, chan eil ach sianar eile ag obair anns an aon oifis agus mu deich air fhichead ag obair anns an togalach air fad.

Ged a bha mi ann an Steòrnabhagh, bha mi dèanamh an aon seòrsa obrach ‘s a bha mi ann an Glaschu. Ann an seo cuideachd, fhuair mi cothrom na prògraman

rèidio fhaicinn, feadhainn dol a-mach beò agus feadhainn a bha air an clàradh.

Diardaoin 02/06/05

‘S e seo a’ mhìos mu dheireadh agam air Greis Gnìomhachais. Tha e eagallach a’ smaointinn gu bheil cha mhòr bliadhna ann bhon thòisich mi. Chòrd e rium gu mòr agus tha mi tòilichte gu robh an cothrom sin agam a bhith ag obair aig

a’ BhBC ann an Steòrnabhagh agus ann an Glaschu.

Agus tha mi dìreach air chluinntinn gu bheil am BBC air obair a thoirt dhomh airson sia mìosan — mar sin bha a’ Ghreis Gnìomhachais agamsa dha-rìribh feumail...

Comhairle nan Eilean Siar

Comhairlean Eileanach a' comharrachadh Deich air Fhichead Bliadhna

Bhon 14-16 Cèitean am-bliadhna bha Eilean Arcaibh gu math trang agus iad a' toirt aoigheachd do Chomhairle Shealtainn agus do Chomhairle nan Eilean Siar.

Bha iad le chèile a' comharrachadh gu robh deich bliadhna fhichead bho chaidh na trì comhairlean eileanach a stèidheachadh. Is e Comhairlean Arcaibh, Shealtainn agus Comhairle nan Eilean Siar na

trì ùghdarrasan ionadail a tha air a bhith stèidhichte bho chaidh riaghaltas ionadail ath-leasachadh ann an 1975.

Rè nan trì là bha iomadh nì a' gabhail àite, nam measg bha co-labhairt air staid ùghdarras ionadail aig an àm a tha làthair agus anns an àm ri teachd. Cuideachd air feasgar na Sàbaid, chumar seirbheis Taingealachd ann an Cathair-eaglais Naomh Magnus. Bha suas ri ochd fhichead neach

an làthair aig a' chuirm mhòr air Disathairne, Modaràtor Eaglais na h-Alba, Prìomh Mhinistear na h-Alba Jack McConnell, Buill Pàrlamaid, Buill Pàrlamaid Albannach agus buill ùghdarras ionadail maille ri riochdairean bho bhuidhnean poblach agus riochdairean bho ghnìomhachasan ionadail a bha a' cur taic ris an tachartas seo.

Chumadh dinnear mhòr le biadh sònraichte a bhuineadh

do gach sgìre ùghdarras. An dèidh na dinneir bha cèilidh far an robh luchd-ciùil bho gach eilean, agus bha na h-Eileanan an Iar air an riochdachadh leis a' bhuidhinn òg Teine a choisinn duais an-uiridh ann am farpais "Seo Seinn". Cuideachd am measg an luchd-ciùil bha Fionnlagh MacLeòid, piobair òg às na h-Eileanan.

Thuir Neach-gairm Comhairle nan Eilean Siar, Ailig Dòmhnallach: "Is e gluasad

sònraichte a bh' ann a bhith stèidheachadh comhairlean eileanan agus 's e gluasad a th' ann a tha air a bhith air leth soirbheachail do shluagh ar coimhearsnachdan fa leth.

"Chunnaic a' chiad chomhairle mar a dh'fhaodadh na h-Eileanan an Iar a bhith anns an àm ri teachd, agus gu dearbh chaidh mòran de na chuir iadsan romhpa a choileanadh.

Nithean leithid leasachadh air ceangal còmhhdhala, sgoiltean sia-bliadhna anns gach sgìre de na h-Eileanan, tuilleadh brosnachaidh agus leasachaidh air a' Ghàidhlig, agus 's dòcha an nì as cudthromaiche buileach, guth deamocrataigeach don t-sluagh a tha a' fuireach agus ag obair anns na h-Eileanan an Iar."

Comhairle nan Eilean Siar

Sàr Bhraiche choimeasgaichte

Nevisprint

Clò-Bhualadh Inbheachail le Sàr Sheirbheis

Tha Nevisprint air a bhith a' clò-bhualadh ann an dath airson 30 bliadhna. Faodaidh earbsa a bhith agaibh annainn bhon chiad uair a dh'fhònas sibh thugainn gus an là a libhrigeas sinn an stuth deiseil gu ur doras.

Cuiribh fios thugainn airson tuairmse, no airson bruidhinn mu na tha a dhì th oirbh.

BILEAGAN

LEABHRAIN

MÌOSACHAIN

LEABHRAICHEAN

PASGAIN

PACAIGEADH

Tha Nevisprint a' cur meal an naidheachd air a h-uile duine aig Fèis Cheilteach Innse Ghall

Nevisprint Ltd, First Floor East, Findhorn House,
Dochfour Business Centre, Dochgarroch, Inverness IV3 8GY
Tel: 01463 861429 Fax: 01463 861433
E-mail: ali@nevisprint.co.uk

Head Office: Nevisprint Ltd, Unit 3 Caol Industrial Estate,
Fort William, Inverness-shire PH33 7PH

SEIRBHEIS NAM MEADHANAN GÀIDHLIG,

Stèidhichte ann a Steòrnabhagh, tha Seirbheis nam Meadhanan Gàidhlig a' pàigheadh airson 65% de na prògraman ùra Gàidhlig a tha air an craoladh air telebhisean an Alba. Tha iad air còrr is da mhìle uair a thìde de phrògraman a mhaoineachadh gu ruige seo air na sianalan analog. Ach is e am prìomh cheann-uidhe a-nise sianal digiteach a chruthachadh a shàsaicheas feum is miann coimhearsnachd na Gàidhlig agus an luchd-amhairc san fharsaingeachd.

CRAOLADH IS CONALTRADH - COTHROM NA CÒRACH

SEIRBHEIS NAM MEADHANAN GÀIDHLIG

Taigh Shìphoirt Rathad Shìphoirt
Steòrnabhagh Eilean Leòdhais HS1 2SD

Fòn: 01851 705550 Facs: 01851 706432

Posta-dealain: fios@gms.org.uk Làrach-Lìn: www.gms.org.uk